Більше, як рік, перележало в колисці між небом а землею. І жити не жило, і вмерти не вмирало. Дивилося тупими очима в одну точку, на плечі свого батька, що цілими днями і вечорами допізна сидів на шевському стільці і тягнув дратву. Часом, як побачило матір, тріпотаЛося і сміятися хотіло, та не знало як. Замість радості являлися на білім личку глухий, безмовний біль. Єго тіло вкривали боляки великі і пекучі, що набиралися, пукали, гнили, гоїлися і знов набирали. І так раз в раз.

Аж одного літнього пополудня скінчилося всьо. Всну-ло тихо і самотньо, як невигріте куря. В хаті не було нікого. Батько пішов далеко, на друге передмістя,— віднести роботу, мати день за днем прала і прала, а діти тинялися по смітниках. Лиш бруд і біда стерегли колиски, і ті дзвони суботнішні, що плили і плили і колисали душечку маленьку у вічний сон. А як вона уснула, то прийшов до неї промінчик сонця золотистий і поцілував її в сині уста. А потім хильцем-хильцем, якби боявся замаратись брудом, переховзнувсь по стінах, по долівці, по шибах і полетів, де краще і веселіше.

Смерком вернув батько. Нахилився над колиску, послухав і зітхаючи сказав: "Вже". А в тім однім слові був і жаль, і радість, і журба. Жаль, бо все ж дитина, радість, бо мучити їх і себе не буде, журба — бо поховати треба.

Заломив руки і думав. Але мислі не йшли.

Тьфу! Хіба я мало накручу своєю головою. Прийде вона та дасть якусь раду. Сів при вікні і шив халяву, а тягнув дратвою так замашисто і скоро, як ніколи досі.

Хотів зашити свою біду, свій гіркий світ.

Не чув, коли діти з улиці вернули і обступили колиску. Оглядали дитину, будили її і дивувалися, що она вже не стогне. Потім збилися в кут і, відчуваючи, що сталося щось незвичайного, тулилися мовчки до себе.

Потім вернула мати, і почались плачі.

Не плач, дурна, а дякуй Богу, що забрав до себе. Чим борше, тим краще. Чи мало тої біди на світі? Я тобі кажу одно: якби нас всіх повиривало, то було би але! Скінчила би ся та нужда, вся біднота. А так — тьфу!

Тягнув дратвою, аж тріщало, і не зважав, що цілком смеркло.

На другий день посеред хати лежала біла трумна, а на цвинтарі чекала чорна ямка.

Трумна була тоненька, з чотирьох дощок, як крамнична пачка, а ямка неглибока. Чотири дошки, землі трошки.

При трумні догорювала свічка. На столі стояла фляш-ха з горівкою, а за столом сиділи дві сусідки.

— Що то вам, мої кохані? Взяв Бог одно, лишив кілько-ро. Є з чого взяти. Ато так, як у мене! Було одно, як палець, та й то пішло! І тепер роби, що хоч, тай нема, тай нема.

— Та й не буде, — додала друга, — бо ви, серце, не нинішні. О, який сніжок! Не буде, серденько, не буде.

Кивала головою і усміхалася злобно.

— Не ваша річ і не моя, а Божа, — відповідала обид-жена кума.

— Та воно правда, всьо в Божій волі, ріжні "цуда" бувають.

Потішалися, як уміли. І гладили, і дерли.

А при вікні стояв батько дитини і когось ждав.

— Бідному то не йно жиги, але й вмерти не можна. А пощо ж вони родяться, тії бідні? О давіть, який хробачок! Що воно кому винно? А кілько натерпілось, а чи воно свою правду мало? Тепер що? Як песя закопають, зариють, та й конець. А то раз житє!

Ладне житє!

Сплакав, і було єму легше. А сим часом прийшов, кого ждали. На голові мав капелюх чорний, на руках рукавиці білі, а ноги босі. Дурний Стах. Дали єму горівки чарку і половину булки і просили, щоби відніс трумну.

— Як направите кальоші під зиму, то віднесу, а як ні, то несіть самі. Го, го, Стах не дурний. Вчора носив "фуренгву", позавчора носив "фуренгву", а нині всі дістали по дві шістки, а Стах нічого.

Обіцяли, що кальоші направлять, і Стах взяв трумну. В сінях мало не впав і віка не розбив об одвірок, але дальше ніс добре і поважно. Зняв капелюх і праву рукавичку і співав "Вічну пам'ять". За Стахом ішов батько і обі сусідки; мати лишилася вдома.

Так перейшли свою улицю, одну з найбідніших в икяі, і наближалися до широкої дороги. Здалека чули гашР товпи і похоронні співи.

— Старого майора ховають, — пояснював Стах. — Страх велика парада! І мене кликали до "фуренгви", але Стах не дурний. Го, го!

Гамір ріс, як надходяча повінь. На скруті улиці побачили похорон. Чорний похоронний віз котився ледве замітно посеред людських голів.

Двигав на собі тілько всіляких вінців, що трумни не було видно. Коні, як галки карі, махали струсиними перами і лякали дітей своїм дивним строєм.

Перед трумною — духовні і музика, за нею — свояки, знакомі і цікаві. Багато людей, гамору, світла, а мало жалю і правдивого смутку. То не живі віддавали покійному послідню послугу, а покійник живим кидав, що їм належне:

Тішся, народе!

Похід сунувся звільна серединою дороги, а Стах з своєю трумночкою під пахом держався попри берег. Він ступав гордо, вважаючи, щоби до рова не впасти, і дивився на церковну прислугу з видимим легковажненням. "От давіть, ви лиш "фуренгви" несете, а я трумну. А ту така парада, такі співи, така банда".

Коли швець повернув з похорону, застав вдома великі порядки. Колиска винесена, діти помиті, шевське майстерство поскладене. Свіжим життям повіяло по хаті.

— Мене мама поцілувала в чоло, — лепетала худощава дівчинка.

— Мене в голову! — хвалився єї братчик.

— Мене два рази...

— А мене три, мене три!

Батько дивився і з дива не міг зійти, що то баба може.

— Знаєш, стара, — говорив зо слезами в очах. — Наше маленьке мало щастє в Бога. Такого похорону дай, Господи, кождому з нас. То раз була парада! — Подивилася на него, чи не зійшов з ума. Але він говорив певно і глядів мудро. — Пятьох ксьондзів, і банда, і народу тьма. М# йшли разом від нашої улиці аж до самої брами. Потім заждали, пустили тамтих наперед, та й собі пішли за ними. Они просто, а ми вбік, між нові могилки. Ми поставили трумночку над ямкою і чекаємо.

Перечекали, аж тамті відправили всьо дочиста, а як зачали старого майора спускати до гробу, то ми і своє землі віддали.

Тоді Федорова каже: "Змовмо за душечку покійну три отченаші, три богородиці, а решту вдома". Відмовили, заточили могилку і розійшлися.

Видно, що наше мале ласку у Бога милосердного мало...

Потішені, клалися спати.